

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง **"วิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนยากจนดักดานในภาคเหนือ"** เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาและทำความเข้าใจถึงสาเหตุของความยากจนดักดานในภาคเหนือที่มีมาในอดีตอันยาวนานจนปัจจุบัน ตามกรอบแนวคิดใหม่ด้านตัวชี้วัดความยากจน ที่พิจารณาความยากจนในแง่ของการขาดทางเลือกและโอกาสในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยพิจารณาพร้อมกับสมการที่กำหนดความยากจนดักดานด้วยเส้นความยากจนด้านอาหารเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขและลดปัญหาความยากจนดักดานที่มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมาย

ผลการศึกษาชี้ชัดว่าตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อภาพรวมของความยากจนดักดานในภาคเหนือตามกรอบแนวคิดด้าน**เงินหรือด้านเศรษฐกิจ**มีความชัดเจน คือ คนจนดักดานมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยที่พบคือ 7,535 บาท/คน/ปี หรือต่ำกว่าร้อยละ 60 เส้นความยากจนภาคเหนือประมาณ 9,000 บาท/คน/ปี คือ ประมาณ 5,500 บาท/คน/ปี รายได้เงินสดติดลบ อยู่ในภาวะหนี้สินเพื่ออาหารบริโภคที่ต่ำกว่าความต้องการเป็นสำคัญ เพราะรายได้หลักรับจ้างในและนอกการเกษตรไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่แน่นอน และไม่พอเลี้ยงครอบครัว เพราะมีวันทำงานประมาณ 90 วัน/คน/ปี ทั้งนี้จะมีภาวะเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดด้าน**ความจนทางสังคม** ที่สามารถวิเคราะห์ผสมผสานไปกับด้าน**ความจนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา จนทางการเมือง จนทางวัฒนธรรม และจนทางจิตวิญญาณ** ของชุมชนและคนในชุมชนภาคเหนือ ที่ขาดโอกาสและทางเลือกในงานอาชีพที่ต้องการฝึกฝนทักษะ เช่นการเกษตร แทนการเป็นแรงงานรับจ้าง ดังกล่าวข้างต้น เพราะขาดที่ดินและทุนทำกิน ประกอบกับแรงกดดันจากสภาพกายภาพพื้นที่ ดิน - น้ำ - ป่าไม้ ที่ไม่เอื้อเพราะขาดแคลนแหล่งน้ำและปริมาณน้ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พืชพรรณไม้ปกคลุมถูกเปิดอย่างผิดวิธี หรือขาดจิตสำนึกและมาตรการผลิตเชิงอนุรักษ์ดิน - น้ำ นอกจากนั้นยังขาดหรือมีการศึกษาน้อยไม่จบระดับประถมศึกษา การร่วมกิจกรรมกับกลุ่มต่างๆ ในสังคมจึงจำกัดอยู่เฉพาะการไปเป็นแรงงานในงานบุญ งานพัฒนาเพื่อส่วนรวมที่ไม่มีการเรียไรหรือการบริจาคเงินเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่กล้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือไม่มีความเห็น แต่ไปใช้สิทธิ์เลือกผู้แทนทุกระดับที่เวลาและร่างกายอำนวย คือไม่ติดไปหางานเลี้ยงปากท้อง หรือบ้านที่เป็นเพิงหรือกระต๊อบอยู่ไกล ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก หรือพิการ สูงอายุ เจ็บป่วยเรื้อรังเดินทางไกลไม่ไหว และยังขาดข่าวสารข้อมูลด้านสงเคราะห์และรักษาพยาบาลฟรีแก่ผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ รวมทั้งการเป็นผู้มีรายได้น้อย หรือยากจนดักดาน แต่พวกเขาไม่ขาดความกตัญญูรู้คุณ จริยธรรมและคุณธรรมในจิตวิญญาณยังมีอยู่เต็มเปี่ยมในระบบพึงพิงระหว่างเครือญาติของชนบทภาคเหนือ

ดังนั้น การแก้ไขและลดปัญหาความยากจนดักดานของคนในชนบทภาคเหนือให้บรรลุเป้าหมายหรือสัมฤทธิ์ผลได้จึงจำเป็นต้องมีมาตรการร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และตัวประชากรเป้าหมาย ร่วมกำหนดกรอบแนวภาพรวมมาตรการแก้ไขทั้งระยะเร่งด่วนหรือเป็นกรณีพิเศษ ระยะสั้น และระยะยาว ซึ่งต้องทำไปพร้อมๆ กันอย่างต่อเนื่อง ที่สามารถครอบคลุมประเด็นปัญหา

และจุดอ่อนทุกระดับวิกฤตจากการใช้ประโยชน์โครงการพัฒนาต่างๆ ที่มีเดิมและหรือที่จัดทำขึ้นใหม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสและทางเลือกทางเศรษฐกิจหรืออาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพิ่ม ทางสังคมที่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินที่สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย มีการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะอาชีพที่ต้องการ มีทุนและตลาดรองรับพร้อมข่าวสารข้อมูล และสวัสดิการทุกด้านตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน หรือ จปฐ (8 หมวด 39 ตัวชี้วัด) เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พ้นจากความยากจนดักดาน ตลอดจนทำให้ประชากรเป้าหมายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมที่จะใช้พลังกลุ่มปรับยกสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนและชุมชนของตนให้ดีขึ้น ทั้งปัจจุบันและอนาคต